

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt - kr.
félve 3 " - "
negyedévre . . . 1 " 50 "
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: A protestantismus elve. (Thomay József). — Az egyetemes gyűlés után. (Guggenberger). — A Gusztáv-Adolf-egylet 38-ik nagygyűlése Wiesbadenban. (Láng Adolf). — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázat.

A protestantismus elve.

Zsilinszky Mihály a békési esperességnek derék felügyelője köztetszéssel fogadott székfoglaló beszédében a protestantismus elvét hangsúlyozván az ahhoz való hű ragaszkodást úgy tünteti fel, mint diadalmaskodó fegyvert, melynek segítségével a keresztyén társadalom számtalan bajait kiirthatjuk.

A protestantismus ezen elve végelemzésében nem a szabadság, sem az egyenlőség, hanem a *testvériség*.

Ez a jézusi tan alapja, mely alap ha megingattatik, megrendülnek a vallás-erkölcs templomának oszlopai s lerokkad ormára tüzött szabadság-zászlójával a magas boltozat, mely ég felé nyulva büszkén daczolt annyi év-századok viharaiával.

Ez a krisztianismus élet-gyökere, melyből erő fakad, a vallás-erkölcs országának terjesztésére gyümölcs érlelődik: a szellemileg nagykorúvá lett ember szabadságának s az Isten, a tiszta erkölcs és a józan ész örök törvénye előtti egyenlőségnek áldott gyümölcsei.

De ha egy futó pillantást vetünk hazai protestans egyházunknak a nem messze multban leviharzott gyászos eseményeire és ha megfigyeljük a felvilágosodás és polgáriásodás jelszavait oly fennen hangoztató korunkban felmerült mozgalmakat: azt tapasztaljuk, hogy nemcsak voltak, hanem vannak ellenségeink ma is, és ezek azok, a kik ámbár a fát nem ültették, nem nyesték, nem nemesítették, nem öntözték, mégis szemünk láttára tépik le őket meg nem illető arányban annak gyümölcseit. Ők soha sem ápták, úgy miként mi áptuk a testvériséget, de azért ha ennek gyümölcseiről van szó, ők állnak elő s lépnek fel követelőleg velünk szemben, mintha a testvériség fáján termett szabadsághoz és egyenlőséghez nem volna ha nem több, hát legalább is annyi jogunk, mint nekik van?!

Legióra megy azoknak száma, a kik meglehetősen tág szellemi látkörrel rendelkeznek akkor, mikor a szabadság fogalmát önmagukra és azokra alkalmazzák, a kiket övéiknek mondanak; de a vallásos szűkkeblűség rideg álláspontjára helyezkednek valahányszor a szabadság eszméinek és

vivmányainak jogosult élvezőiül kellene tekinteni azokat is, a kik velök, mint mondani szokták, nem egy akolba valók.

Ha meg vannak is nyirbálva hatalmának szárnyai: Róma mindig következetes lévén önmagához, törekvéseire végcéljaira nézve ma is ugyanaz, a mi volt Luther korában; egy jöta nem sok, de annyit sem adott fel századokon át bitorolt, képzelt jogaiból s várva várja, lesi az alkalmat s titkon egyengeti az utat a kedvező idők bekövetkezésére, a mikor majd életbe léptetheti a „*restitutio in integrum*“ot.

Az akarat meg van náluk most is, csak a hatalom hiányzik annak végrehajtására. De ki tudja, hát ha fordul a koczka és mint Belgiumban, az ultramontán elem uralomra vergődik nálunk is!

Meglehet, hogy ez csak idő kérdése.

És a jelek arra mutatnak, a kath. klerus oda gravitál, hogy a nálunk még mindig erőt képviselő pénzével és tekintélyével s a feléjük kacsintgató mágnások közreműködésével megbuktatván a „*kálvínista kormányt*“ s foszlányokra tépven a szabadelvűség lobogóját az erre irt elvekkal homlok egyenest ellenkező ultramontán elveinek biztosítsa a diadalt.

Óvatosan járjunk el azért a protestantismus ezen alap-elvének, a testvériségnek, — melyben szeretet vagyion, — alkalmazásával. Szabadságunkra vigyázzunk, hiszen nem hiába van megírva, hogy a ki hiszi magáról, hogy áll, az legjobban vigyázzon, hogy el ne essék.

És az sem tanácsos, hogy mi az egyenlőséget azoknak, a kik bennünket velök egyenlőkké nem akarnak tenni, — valami nagyon testvériesen osztogassuk; mert ha a klerus azzal a világi gazdagsággal, melynek most birtokában van, velünk egyenlő autonómiát nyerne: akkor képezne csak még államot az államban.

„Legyetek szelidek mint a galambok és okosak, mint a kigyók.“

A testvérieséget gyakorolnunk kell ugyan, hiszen azért vagyunk protestans evangeliomiak, hogy azt széles körben gyakoroljuk, de úgy, hogy azért sem szabadságunkat, sem a jogok élvezésében egyenlőségre irányult törekvéseinket ne koczkáztassuk. Mert igaz ugyan, hogy a test-

vériség prot. egyházunk vallás-erkölcsi életének gyökérszála, de ne feledjük el azt, hogy ha a fát leveleitől megfosztják s törzséről héját lehasogatják: akkor gyökere is elveszti életképességét. *Thomay József.*

Az egyetemes gyűlés után.

Ismét végig hallgattuk egyetemes gyűlésünk tanácskozásait és ismét visszatértünk szűkebb vagy tágabb körű hivataloskodásunk csendes tűzhelyéhez. A dolog természetében rejlik, hogy az ember nagyobb útjából, melyen sokat látott, hallott és tapasztalt visszatérve, lelkében újra felidézi az átélt órák emlékezetét s számot ad magának azon benyomásról, melyet a látottak és hallottak reá tettek. Ezen benyomásról aztán másokkal szóba is szoktunk ereszkedni, eszmecserébe bocsátkozni s ilyen eszmecserében véleményünk sok másokéval vagy találkozik, vagy mások ellenvéleménye által legyőzetik vagy mások ellenében tért hódít magának.

Ily értelemben kívánok én egyetemes gyűlésünkről e téren szólni. — Tán igazam van, s akkor mások is hozzá szólnak és sikerül tán intéző férfiainkat nézetünk helyességéről meggyőznünk, vagy nincs igazam s mások meggyőznek erről és én is fejet hajtok, hogy jól vagynak mindenek úgy a hogy vannak.

Én, röviden kimondva, egyetemes gyűlésünk jelenlegi szervezetét nem tartom helyesnek s magyarhoni ev. egyházunk autonómiája szellemének megfelelőnek.

Minden önkormányzat demokratikus alapon nyugszik. Ezen önkormányzat lehet vagy abszolút vagy reprezentatív. Magyarhoni egyházunkban a gyülekezetektől az egyetemes gyűlésig mind a két árnyalattal találkozunk. A mi gyülekezeteink önkormányzata abszolút, minden kérdés a gyűlés elé viendő, s ha van is presbyterium, ez csak végrehajtó közege a közgyűlésnek.

Esperességi és kerületi gyűléseink a képviseleti rendszeren alapulnak s bár a gyülekezetek abszolútismusa sokszor ezen tanácskozásokba is belejátszik, a legtöbb esetben még is a képviselők szavazata dönt. — Másként van mind ez az egyetemes gyűlésen. — Az egyes kerületi gyűlések megválasztják ugyan képviselőiket az egyetemes gyűlésre, azok közül sokan oda el is mennek, szabad is ott beszélniök, de mikor valamely kérdésben *szavazásra* kerül a dolog, akkor az egyetemes gyűlés csak a négy kerület elnökségét ismeri, de a *képviselőkről* tudomást sem vesz.

E ponton önkormányzatunk megszűnik demokratikusnak lenni és arisztokratikus jelleget ölt. Igaz ugyan, hogy a négy elnökség szavazatával saját egyházkerülete többségének véleményére támaszkodik, de épen ezen eljárás mellett megtörténhetik az, a mi pl. az anyakönyvek kérdésében megtörtént, hogy, az egyik kerület határozott szint nem vallván, őt esperesség dominálja az egész egyetemes gyűlést.

Ily szervezet mellett teljesen egyre mén ki, hogy a kerületek küldenek-e képviselőket vagy nem, épen úgy megtenné az egyetemes felügyelő elnöklete mellett a négy kerületi elnökség közös értekezlete is, a képviselők pedig, kik csak konsultatív, de szavazati joggal nem bírnak bátran otthon is maradhatnának, vagy ha már fel is küld-

jük őket, akkor ne nevezzük őket képviselőknak, hanem csak tanácsosoknak, mert tanácsukat meghallgatják ugyan, de szavazatukat nem kérdik.

És az az, a miről az a meggyőződés, hogy a protestáns autonómia szellemével ellenkezik.

Ismét megpendítették a zsinat eszméje, az ez iránti indítványt is megtették, ki is adatott ez a bizottságnak, de az a zsinat mikor fog létrejönni? azt a jó Isten tudja. Az a zsinat bizonyosan az egyetemes gyűlés szervezetével is fogna foglalkozni, s tán jó volna nem mindent a jövőre bízni és én úgy vagyok meggyőződve, hogy az általam felvetett kérdésben nem ártana minél előbb intézkedni.

Szerény véleményem szerint a szervezés igen kevésből állana. Tételszám szerint megállapíthatnák, hogy mind-egyik kerület hány képviselőt küldhet, ezen képviselők elláttatnának rendes mandátummal, mandátumukat az egyetemes gyűlésen bemutatnák, s e mandátum alapján, ha az kifogástalan, bírnának is aztán szavazati joggal. Ekkor aztán a mi egyetemes gyűlésünk igazi protestáns képviseleti gyűlés is volna és erős a meggyőződés, hogy eredménye sokkal több volna, mint a mennyi tényleg van és tán — *tekintélye is.*

Nem tudom, hogy lesznek-e? kik nézetemet osztják, de a kérdést érdemesnek találom arra, hogy ezen közlönyünkben megbeszéljük.

Végre pedig még egyet akarok itt szóba hozni és ez az, hogy kevés bennünk a testületi szellem. Az egész országból gyülekezünk össze az egyetemes gyűlésen, ott egymás mellett helyet foglalunk, mindegyikünk szívében hordja szegény egyházunk felvirágozását, szerény körében ezen fáradozik s midőn a közös érintkezésben alkalom nyújtának a nehéz munkához új erőt nyerni, akkor ott nem ismerjük egymást és nem is teszünk semmit, hogy egymással megismerkedjünk. Esperességi, kerületi gyűléseink alkalmával mindig tudunk időt szakítani a kedélyes találkozásra s kedélyes eszmecserére, régi ismeretségek felfrisítésére, újak megkötésére: csak egyetemes gyűlésünk olyan, mint egy fényes koncert: az előadásnak vége van, kiki hátra tolja székét és elszéledünk, mintha nem is volnánk közös édes anyánk, egyházunknak gyermekei. A legszerényebb gyűlések is ismerik az ismerkedési estélyt, csak a magyarhoni ev. egyet. gyűlés képviselői nem. Pedig mily kedvesek az ily órák, s mennyi jónak magvetői! Lám a Luther-társasági konferencián mily kevesen voltunk, pedig igen sokan helyeslik az eszmét. A jó eszmének mennyi apostolt szerezne a kedélyes társalgás! De mi ezt nem ismerjük.

Kérdem: nem lehetne ez másképp? Nem volna-e jó azt a testületi szellemet köztünk is egy kissé ápolni? Hisz igen kevésből állana az egész. Nem álmodom én fényes bankettekrol, hideg étekkel és kétes ízű borokkal. Lehetne ezt sokkal olcsóbban és sokkal kedélyesebben is megtenni. Ott van a konferencia estéje, ugyan az este meg lehetne tartani egy kis ismerkedési estélyt is. Ugy hiszem, az ilyen nem csak vidéken, hanem Budapesten is volna lehetséges. És mily jól esnék az sok embernek!

Tán találkozik jövőre, ki a jeget megtöri. Adná a jó Isten!

Guggenberger.

Népiskolai tanterveink- s tankönyveinkről.

Az 1868-diki 38. törvénycikk megjelenése alkalmával feljajdultunk, hogy elveszik iskoláinkat! A feljajdulás nem volt minden ok nélkül. A felekezeti iskoláknak állami felügyelet alá való rendelése azon veszélyt rejti magában, hogy azok a közös kalap alatt elvesztik egyházas jellegüket. S csodálatos, hogy azon *engedményeket*, melyeket számunkra a törvény fentartott, mindeddig, aggodalmaink dacára is, alig hogy felhasználtuk. Pedig ama engedmények okos alkalmazása ellensúlyozhatná legjobban bármiféle ellenséges befolyás hatását, az redukálhatná egyedül az állami beavatkozást azzá, a mivé veszély nélkül s az 1790/1-diki törvény szerint is lehet, *legfelsőbb felügyeleti hatalommá*. A népiskolai törvény 11. §-a értelmében a hitfelekezetek intézeteikben „*a tankönyveket maguk szabhatják meg, s a tanítási rendszer és módszer iránt is intézkedhetnek.*“ Mi azonban a helyett, hogy a törvény adta jogokat, és pedig igen lényeges jogokat, felhasználtuk s népiskoláinkat felekezetünk szellemében készült *tanrendszer*, tanterv s ép oly szellemben szerkesztett *könyvek* behozatala által mind erősebb kötelékekkel kapcsoltuk volna egyházunk testéhez: majd 16 éven át derűre-borura alkalmaztuk a *minden* iskolának egyaránt jó tankönyveket s vettük zsinórmértékül a *minden* érdekeket egyaránt kielégíteni akaró miniszteri tanterveket.

A tanítás szellemét illetőleg, a tanító egyéniségén kívül, mi sem dönt oly elhatározólag, mint a *tanterv* s *tankönyv*. Ismeretes igazság, hogy akié az iskola, azé a jövő, s alig mondunk sokat, ha hozzá teszszük: akié a tanterv s kézikönyv, azé az iskola. A tanterv jelöli ki azon tananyagot, melyet az iskolának felölelnie kell. határozza meg a tárgyaknak egymáshoz való viszonyát s szabja ki az azokra fordítandó időt; a kézikönyv a tanterv gyakorlati kivitele, a kérdés megoldása, a mag fává növekedése. De hiba volna, ha az iskolai nevelés e két tényezője nem *így* egészítené ki egymást, ha más műhelyben készítenék mindegyikét, vagy ha a kézikönyv szolgálna alapul a tanterv megalakulásához.

Ha a jelek nem csalnak, evang. iskola-ügyünk terén legújabbán fordulat állott be. Érezzük, hogy a 16 évi gádzálkodással szakítanunk kell, s be kezdjük látni, *hogy iskoláink csak úgy a mieink, ha — mint a törvény mondja — a tankönyveket magunk szabjuk meg s a tanítási rendszer és módszer iránt magunk intézkedünk.* E közös érzület s hangulat teremtette már is meg a tiszai kerület népiskolai tantervét, ez ösztönzi a dunántúli kerületet hasonló intézkedések tételére, ez szerkeszteti a bányai kerületben az evang. népiskolai kézikönyveket, ez sürgeti Dunántúl hasonló munkálat foganatba-vételét. Szép, üdvös s biztató törekvések mind; de nagy kár, hogy a műhelye mind-egyiknek másutt van, s hogy oly egyetemes egyházi s iskolai ügyben, minő a népiskolai tanterv s kézikönyvek kérdése, *nem az egyetemes egyház, hanem a kerületek, sőt a hol ezek sem teszik, az egyházmegyék intézkednek.* Minő bajok származnak ebből?

1. Minden kerületnek más tanterve levén, az azok alapján készült kézikönyvek is csak egy-egy kerületben terjedhetnek el. minek természetes következménye fog lenni, hogy könyveink jóval drágábbak lesznek, mint a melyeket kiküszöbölünk kellene.

2. Egy kerületi, vagy épen egyházmegyei tanterv a magas miniszterium tanrendszerének tekintélye mellett, sokak szemében eltűnik, elvész, míg egy egyetemes evangyéliumi népiskolai tanterv joggal igényelhetne maga számára helyet a magas miniszteriumnak az állami s községi iskolák számára kiadott rendeletei mellett.

3. Egy kisebb körben készült tanterv könnyen ajtót nyithatna holmi nemzetiségi aspirációk kifejezésének, míg az egyetemes tanterv bizonyára méltó helyet fog kijelölni nem-magyar ajkú iskolákban is a magyar nyelvnek s magyar érzületnek.

Azért, ha az egyetemes tanügyi bizottság kebelében megalakul a *népiskolai* albizottság, legyen annak első s legfontosabb intézkedése: a meglevő kerületi tantervek alapján egy oly általános tanrendszer megállapítása, mely kötelező erővel birjon minden evang. népiskolára nézve. Azután pedig gondoskodjék arról, hogy a *közös* tantervhez képest *közös* evang. népiskolai kézikönyvek is szerkesztesenek.

Kapi Gyula.

A Gusztáv-Adolf-egylet 38-ik nagygyűlése Wiesbadenban.

— Eredeti tudósítás. —

II.

Criegern tudósítása nagy elismeréssel fogadtatott mind a hallgatóság, mind az elnök részéről. Utánpótoljuk még, hogy fennállása óta 18.860,185 márka 37 fillér segélyt osztott ki az egylet.

Programmszerű hosszabb értekezést adott most elő *von der Gröben*, a pózeni konzisztorium elnöke „*A pózeni szórványról*,“ rajzolva az ezen tartományi szórvány inségét, terheit az egyes gyülekezeteknek és az egyes lelkészek nagy harcát a vallási és politikai fanatizmussal és bemutat 44 szegény és leginkább megszorult egyházat.

A követek és vendégek beszédeinek sorát *Piepenbringk* strassburgi konzistoriális elnök, ki az *uzszi evangelizációs társaság* részéről üdvözlét és köszönetet hoz és kiváltképp a lotharingiai szórvány felkarolásáért esedezik.

Oeri, lausannei lelkész, az ugyanazon szellemben a hit és szeretet ugyanazon fegyvereivel működő *svájci segélyegyletek* részéről, testvéri üdvözlétük mellett, 400 márkából álló adományt nyújt át a hármasszeretelmű javára. Örömmel tapasztalja — ugymond — hogy Wiesbadenben nemcsak, *üditő de üdvözítő* források is bugyognak („nicht nur Heilquellen, sondern auch Heilsquellen fliessen“) és óhajtja, vajha a G.-A.-e. és a svájci segélyegylet mindig karöltve járhasanak, egymást erősítve és gyógyítva azt, a mi halálon van.

A „Société evangelique de Belge“ központi bizottsága nevében köszönetet mond *Meyhoffer* brüsszeli lelkész azon segélyért, melyet a G.-A.-e Charleroi, Courcelle, St. Dame Avelins egyházainak nyújtott és segélyt kér egy felette szegény, legnagyobbbrészt munkásokból álló belga ev. gyülekezet részére.

Délután $\frac{1}{2}$ 3-kor az elnök miatyánkja és a közös ének: „O heiliger Geist, lass' uns dein Wort!“ után eloszlott a gyűlés.

Négy órakor d. u. volt közebed a Victoria-szállóban, melyen *Fricke* hazafias pohárköszöntőt mondott a világnak.

legelső protestáns császárára és az egylet protectorára, Vilmos császárra, mely a felséges úrral távirati úton lett közölve. Következett ezután sok más pohárköszöntő, míg csak be nem esteledett.

Esti 7 órakor a fürdői háznál *kerti-ünnep* ment végbe a G.-A.-e. tiszteletére. A kert diadalívei, a kerti ágak villanynyal és gázzal tündérien ki voltak világítva, a hangverseny darabjai kedvre gyűjtöttek, tűzijáték — melynek egyik részlete egy megvilágított, mozgó kötél-tánczos is volt — kápráztató hatást gyakoroltak a közösen összegyűlt fürdői és egyleti vendégekre.

E helyen említem fel, hogy naponként ezer fürdőt szolgáltatnak ki és télen át is 5000 a fürdővendégek száma. A rómaiak korában itt lakott Mattiaticusok törzse után tündöklik a gyógypalota homlokán e fölírat: „Fontibus mattiaticis.“

Második nap, szept. 11.

A második ünnepnap is harangszóval, chorálokknak a főtemplom tornyáról való elfűvésével, a *második nyilvános gyűlés* pedig a Bergkirchében „Ach bleib' mit deiner Gnade“ énekkel kezdődött. Imát mondott *Goltz* báró és prépost Berlinből. *Dr. Fricke* elnök azután köszönetet mondva a két ünnepi szónoknak, javasolja, hogy a két beszéd ki nyomassék, mi a két szónok és gyűlés által elfogadtatott. Színtén az elnök bejelenti *Párizs protestáns theologiai fakultásának* üdvözlését és üdvkívánatait.

Ezen előzmények után megnyitotta elnök az 18⁸²/₈₃-ki évi tudósítás (Criegern tudósításának) tárgyalását. *Dr. Hermens*, brandenburgi katonai pap felhossa a közönség nagy tájékozatlanságát a G.-A.-e. ügye körül, miért is ajánlja, hogy az egyletre vonatkozó, kivált apró iratok buzgó terjesztésére nagyobb gond fordíttassék. Ajánlja: „Der G.-A.-Verein in Haupt und Gliedern. Dr. Zenker. Leipzig, F. C. W. Vogel.“ *Dr. Criegern* „Der G.-A.-Verein in den ersten 50 Jahren seines Bestehens. Leipzig, Centralvorstand des G.-A.-V.“ *Natorp* „Die evang. Bruderliebe. Barmen, Klein.“ — mint oly érdekes füzeteket, melyek az olvasóval megkedveltetik a Gusztáv-Adolf-egyletek.

Rogge, potsdami katonai lelkész és író, ajánlja az ifjúság, kivált a confirmandusok következetes belevonását a G.-A.-e. munkájába. Felhossa ennek indokolása végett, hogy a multévi Luther-ünnepélyek ideje alatt elrendelte a római egyház, hogy tervszerű imák mondassanak az eretnység kiirtása érdekében, és hogy e munkába a gyermekek is belevonassanak, mint ezt *Windthorst* ajánlotta. Sőt ez idén Ambergben a katolikusok gyűlésén „A kath. hithez való visszatérítés“ céljából imatársaság szervezetett, melynek gyermektagjai tagsági jelvénykép egy kis fényes emlékérmét kapnak.

Michel weilburgi dekanus az előtte szólónak szavaira vonatkozólag közlést tehet arról, hogy *Windthorst* javaslatának milyen a hatása. Ezt tapasztalta az ide közel fekvő *Marienthal* bucsújáró helyen. Ott számos fogadalmi tábla hirdeti a Mária által e völgyben végbevitt csudálatos segítségét és csupán csak egy tábla mond köszönetet *Istennek*. A templom ajtaján felszegezett iraton pedig olvasta, hogy a pápa teljes búcsút (bűnbocsánatot) ad a híveknek, kik „kisasszony-napjának“ hetében imákat intéznek Máriához e helyen oly célból, hogy a tévtanok kiirtassanak és az egyház egysége helyreállíttassék. E szerint tehát — mondja

szónok — egyidejűleg a G.-A.-e. ünnepélyével, melyen a protestantizmus megtartásáért és erősítéseért imádkozunk, egészen közel hozzánk ellenimákat mondanak, melyeknek kártékony hatásából azonban nem tapasztalunk semmitsem.

A kiküldött *számvizsgáló bizottság* jelentést tesz a számadás helyességéről. Elnök viszont kihirdeti, hogy a nem-nyilvános gyűlés az érdemdús, 52 évig szolgált pénztárost, *Dr. Lampét*, egyleti dísztaggá választotta, mi Gröben indítványára távirati úton rendeltetett tudatni az illetővel.

Brandsch Károly, erdélyi konzisztoriális tanácsos, mint az erdélyi G.-A. főegylet küldötte köszönetet mond 37 erdélyi szegény gyülekezetnek nyújtott segélyért és méltatja ezen részvétet annyiban, a mennyiben ez „az anyaország-hoz való odatartozás öntudatát fenntartja, és Erdélyben az ev. hit, német erkölcs és német törekvés erősítésével szolgál.“

Ezen nap fénypontja, valamint mindenkor, ugy ezidén is, a „szeretet műve“ volt, kivált oly remek előadóval, a minő a szép arcú, erős, vállas és nagyhangú *Dr. Rogge* udvari és katonai pap; ő az, ki a német császár koronázásakor Versaillesban mondotta volt a nagyhírű koronázási prédikációt.

A „szeretet művét“ gyakorolja az egylet a főegyletek külön adományaival, három. a központi bizottság által betűrendben kijelölt inséges egyházon. Ezeknek viszonyait, földirati, történelmi, egyházi és társadalmi tekintetben, eleven tárgyilagos modorban ecsetelte *Dr. Rogge*. — Én szűk terén csak halvány képét adhatom e három gyülekezetnek.

Camberg Nasszauban, rendezett filiálja Walsdorfnak, öt órányi kerületben, a Frankfurt-Limburgi vasut mentén, magában foglal 7 politikai községet. — Négyszázon felüli hívei 900 katolikus közt többnyire szegény mesteremberek, napszámosok és cselédek. Nyolczvan vegyes házasság közül csak kevésben van ev. gyermeknevelés. Az utolsó években vegyes házasságokból származott 90 gyermek lett katolikus. Templomépítési alap gyűjtése végett elrendelte a királyi konzistorium, hogy a Luther-ünnepélyen Nasszauban Offertorium tartassék s ennek következése lett, hogy a „Martinskirchének“ elkeresztelt építménynek alapköve ugyancsak a Luther-ünnepély napján tétetett le. — A templom építéséhez tetemes segély szükséges. Jelenleg a siketnémák intézetében tartatik az istentisztelet. Saját lelkészre van szükség, mivelhogy az anyaegyház lelkésze sokkal távolabb lakik, mintsem hogy szemben a 6 katolikus pappal és számos betegápoló kath. apáczával védhetné az elszakadás veszélye ellen. Papfizetési alapja még csak 10,000 márkára rüg. — Eleget mondunk az egyházi inség jellemzéséhez, ha ide igtatjuk, hogy azon megye, melyben *Camberg* fekszik, 1803-ig a trieri püspökséghez tartozott. Itt történt, hogy egy elhalt *Doll* nevű buzgó protestánt a kath. plébános trágys szekerre rakatott és egy „gonosztevők, csavargók és protestánsok számára“ külöszakított s körülárkolt temetőbe temettetett el.

Rosenheim Bajorországban, Münchennek filiája, fekszik 5 nemzetközi vasút-gócpontjában. Már a reformáció kezdetén rokonszenvezett az ev. vallással, de az ellenreformáció idejében 30 lovag üzetett el és csak a *Misbachi Wolf-Dietrich* tartotta az ev. hívekben a lelket, kik kénytelenek volt a messzeeső *Carolinthalba* vándorolni

lelki szükségleteik kielégítése végett. Rosenheimnek diasporája 40 négyesög mértföldnyire terjed ki. Jelenleg csak a városházának terme szolgál istenisztelet helyül, honnan azonban istenisztelet után minden templomi készletet kénytelenek kitakarítani. Templomi telket maguknak kellett megszerezniük; építési alapjuk még csak 38,000 márka, holott a templom építéséhez 80,000, a paplakéhoz 20,000 m. kívántatik.

Weiszbriach Karinthiában. A reformáció alkalmával vallott ev. hitét, daczára az iszonyú nyomásnak, hiven megőrizte. Mihelyt a nyomás engedett, mint varázsütésre ismét evangélikusoknak vallották magukat azon weiszbriachiák, kik egy Ungnadban és Khevenhüllerben buzdító kegyurakra találtak volt. — Folyamodásukra utasított a községi előljáró, hogy a jelentkező evangélikusokat vesse vallásos exámen alá. De ezt az előljáró mindenképen megakadályozta, utóbb a férfiakat külön, a nőket külön examinálta és a nőket elámitotta, hogy férjeik már lemondtak az ev. hitről. Mikor efféle fogások nem használtak, ráfogásokkal és gorombaságokkal állt elő. Landegger der Schmidtnak azt mondván, hogy a ti Luthertek a pokolban van és ti is oda kerültök — azt felelé ezen jámbor kovács mesterember: Luthert ugyan még senki sem látta a pokolban, de a pápát sem a mennysországban. — Végre megalakultatott az egyház. Pozsonyból hívták meg papnak *Gottlardt* Godofrédet. — Bámulatos sebességgel építették az első templomot, mindent a magukéból áldozva, úgy hogy csak 326 frt készpénzbe került a templom. A 750 lélek azonban kénytelen új templomot építeni a régi hevenyészett épület helyébe. Utjokban állt egy 6 méter magas mészkőszikla s mintha csak a szentírás szavai „Emelkedjete el innen hegyek!” hangzanék feljök, szakértőt fogadva, önmaguk repesztették a hívek a sziklát, elhoradták a követet és csináltak térséget a templom alapjának. Azután mindenki a maga erdejéből szállított fát, még pedig Isten dicsőségére a legszebbet; télen át nagyja, apraja 56,000 zszindelyt készített, úgy hogy csak 1620 frt. kiadásra volt szükség. De több pénzt nem birnak előteremteni. A szeretet adomány által teljesen segítve lenne rajtok.

Megejtetvén a főegyletek szavazása, Weiszbriachra esett 61, Rosenheimra 55, Cambergra 25 szavazat és így a főszeretadomány, 17,325 márka, *Weiszbriaché* lett, a két más egyház egyenként 4855 márkában részesült.

Szószekre lépett most *Steltzer*, weiszbriachi lelkész, szinte pozsonyi fi és a nagyszombati lelkész rokona, alig találva szót „a nagy jótétemény” megköszönéséhez. S vele a gyűlés közvéleménye is őszintén örült.

Bickel wiesbadeni lelkész erre Keim Berta wiesbadeni kisasszony által készített oltárterítőt adott át Rosenheim részére.

Dr. Koelling superintendens Felső-Sziléziából megköszöni a *Gross-Lassowitznek* adott segélyt, s jelenti, hogy adósságai lefizetvék s hogy a megválasztott első lelkész e napokban ünnepélyesen be fog hivatalába igtattatni. — Ajánlja *Guttentag* egyházát, mely vágyva vágy valahára lelkészhez jutni és a kreuzburgi „Bethania” nevű ev. lutheránus diakonissza-házat, egyikét azon intézeteknek, melyek arra hivatvák, hogy Felső-Szilézia evangelizációját mozgítsák elő.

Felórai szünet után, d. u. 1 órakor hirdettettek ki a

nem-nyilvános gyűlésben hozott határozatok a brandenburgi főegylet indítványára és az osztrák jubiläumi alapra vonatkozólag, melyekről felebb referáltam. Azután osztattak ki a szent edények és templomi készletek, nevezetesen: 19 urvacsorai, 5 keresztelési, 2 urvacsorai készlet betegek számára, 5 díszbiblia, 4 oltári gyertyatartó és 2 oltárterítő — Ezek közül kapott Daruvár, szlavoniai egyház 2 kelyhet és egy tányért.

Goltz főkonzisztoriumi tanácsos kérést intéz a gyülekezethez, hogy a papok és tanítók gyermekeinek nevelteséről gondoskodni hivatott, új *Luther-alapot* ne tekintse a G.-A.-e. versenytársának, hanem segítőtársának, melyet rokonszenvével ajándékozzon meg. — *Kranichfeld* luxemburgi lelkész köszönetet mond a Luxemburg városában fennálló Amália-iskola felsegítéseért és figyelmeztet az evang. lakosságnak Luxemburg déli részében létező egyházi inségére.

Lány Adolf.

B E L F Ö L D.

Egyetemes gyűlés. Október 7-ike és 8-án. Ez évi egyetemes gyűlésünk igen fényes volt; az ott nagy számban megjelent előkelő személyek, az előfordult fontos tárgyak, s azoknak mindkettőhöz méltó tárgyalásai, mind megannyi fénypontjai egyházi életünknek.

Jelen voltak a kerületek világi és egyházi elnökségei, a kerületeknek számos követői, és szép számos intelligens egyházi közönség.

Megelőző napon egyetemes értekezlet tartatott, melyen a fontosabb tárgyak és indítványok vétettek tárgyalás alá, hogy a közgyűlés menete lehetőleg megkönnyíttessék; a mi nagy mértékben meg is történt.

Egy indítvány pl. mely Hurbannak egy becsületbiróság elé való állítását czélozta, meggyőző ellenérvek következtében visszavonatott; a többi tárgyak is kölcsönös felvilágosítások után a helyes mederbe tereltetvén a következő nap munkája megkönnyítettett.

Ennek daczára a közgyűlés első tanácskozási tárgya — majd az egész első napot igénybe vette.

De tartunk rendet, és vegyüljünk a népes csoportba, mely okt. 8-án jóval reggeli 9 óra előtt az ev. templom elé gyülekezett s mely mind nagyobbra növekedvén 9¹/₂ órakor a templomba lépett az ottani alkalmi ájtatosságban részt veendő. Az ének és Haan L. békéscsabai lelkész és egyet. egyh. jegyző által mondott alkalomhoz illő buzgó ima képezte a közgy. kezdetét, melyet folytatandó a kerületek követői az egyház disztermébe vonultak.

A teremben az egyet. felügyelő Prónay Dezső báró által mondott megnyitó beszéd általános helyesléssel fogadtatott. (*Közlük.*)

Ez után következett a tanácskozás első tárgya: *közép-iskolánk* ügye.

A tanügyi bizotts. azon jelentése, hogy az egyetem. véleményem az érettségi vizsgára vonatkozólag a minisztériumhoz felterjesztettek — tudomásul vétetett.

Ugyanazon bizotts. részéről indítványoztatik egy egyetemes közokt. bizottság állandósítása.

Hosszan tartó eszmecserére adott alkalmat a vallás az érettségi vizsgán. — Minthogy a vallás, az érettségi vizsga tárgyai közé — a miniszt. rendeletben nincs felvéve: kérdés támad, valjon a felvétessék-e az érettségi vizsga köteles

tárgyai közé s milyen befolyást gyakoroljon az abból nyert osztályzat az általános osztályzat megállapításánál.

A határozat akként mondatott ki, hogy a vallás az éretts. vizsgának époly tárgya, mint bármely más tárgy.

Indítvány tétetett egy a róm. kath. tanulmányi alaphoz hasonló s ezzel arányban álló prot. tanulmányi alapszervezése tárgyában. Ez a kerületekhez leszállítatik.

Az államilag segélyezett intézeteket illetőleg tárgyalta a dunáninn. kerület 3 indítványa: 1. hogy a kinevezendő tanárok csak ág. h. ev. lehessenek; 2. hogy azon iskolák szavazatjogát esetről esetre az egyetem. gyűlés határozza meg; 3. hogy az intézetektől a supplicatio megvonassék. Ez indítványok a tanügyi bizottsághoz tétetnek át; egyébiránt azon elvi megállapodás történt, hogy az egyet. egyház ezen, és egyéb hitfelekezeti intézetek között különbséget nem tesz.

A rozsnyói gymnasium szerződése jóváhagyott, az államsegélyért folyamodó egyéb intézetek (Eperjes, Békéscsaba, Rimaszombat . . .) kérvényei egy bizottságnak adatnak ki.

A vall. és közokt. miniszternek e lapok utján is közölt, elkeresztelésekre vonatkozó rendelete, örvendetes tudomásul vétetett.

Az illetéktelen párbérszedésre vonatkozó felirat egyetértve a testv. ref. egyházzal felterjesztendő.

Az akad. nagy bizotts. elhunyt két tagja helyett Káldy Gyula és Richter Ede választattak meg.

Örömmel hallottuk az egyet. levéltárnok jelentését, mely szerint levéltárunk birtokában van eddigelé köztudomásra nem hozott kincseknek, mint Luther több műve és kézírata. Dorottya herczegnő adománylevele s könyvtára.

Luther műveinek most folyamatban lévő kiadása megrendeltetni határozott: e mű 14 év alatt fog megjelenni s közel 300 frtba kerül.

Végül a kerületektől érkező felebbezések egy bizottságnak adatván ki, a gyűlés folytatása következő napra tüzetett ki.

Okt. 9-én. A tanügyi bizottság közép és felsőbb tanintézeteinkről jelenti, hogy egyházunknak 9 főgymnasiuma, 1 hatosztályu reálgymnasiuma, 4 algymnasiuma, 2 hittani intézete, egy jogi akadémiaja s 4 tanítóképző intézete van. — Ez iskolákban működik 156 rendes-, 12 segéd- és 92 melléktanár. — A tanárok fizetése legmagosabb *Budapest*-en: 1600 frt. legkisebb 400, fizetési átlag 720 frt. — Mult évben a tanárok fizetése 6000 frttal növekedett. — Iskoláink *jövedelme*: 327,684 frt 14 kr. és 28 drb. arany; *kiadása*: 322,367 frt 2 kr. és 28 drb. arany; *többlet*: 5317 frt 3 kr. Tanintézeteink *tökéje*: 1.770,686 frt 30 kr. Gymnasiumainkba *beiratott*: 4625 *tanuló*; *vizsgát tett* 4074 t. még pedig *jeles* eredménnyel: 635, *jóval*: 1112, *elégséggel*: 1442, *elégtelennel* 867. *Érettségi vizsgát tett* 323 t. — *Vallásra nézve volt*: ág. hitv. ev.: 2057, evang. reform.: 550, róm. kath.: 709, gör. kath.: 34, gör. keleti: 53, zsidó: 670; — *győri* algymnasium helyébe a gyülekezet népiskoláinak fejlesztését tűzte ki feladatául; a *sujó-gömöri* algymnasium *Szent-Iványi Miklós* és *József* 55,000 frtnyi adományuk segélyével gazdasági tanfolyammal egybekötött polgári iskolává alakítottatott át. — *Népiskolánkba* 145.000 tanköteles *gyermek* közül 127.520 gy. járt, tehát átlag 87%, — legjobban áll a dunántúli egyházkerület iskoláztatási

ügye, hol a tanköteleseknek 97 5%-a jár iskolába. — *Tanító*: 1505; *népiskolák száma*: 1359, s ezek *jövedelme* 645,217 frtot tett.

Az egyet. theologiai akadémia nagybizottságának jelentésénél érdekes vita fejlődött ki azon panasz következtében, hogy hittani intézeteinkről kikerült hitjelölteink képzésében sok hiány mutatkozik. — Ennek egyik okául a nyomtatott *tankönyvek* nem használása állítottatott hangsúlyoztatván, hogy midőn az egyet. egyház theologiai akadémiát állított nem csak a leendő lelkészek teljesebb kiképzését, hanem a theologiai tudományosság emelését is czélozta. Ez ellenében pénzhányra történt hivatkozás; mire a *tankönyvek* ügyének tanulmányozására az akadémiai nagybizottság lett felkérve.

Czékus superintendens úr jelentése, mely szerint a tiszai kerület *eperjesi* hittani intézetében felállította a negyedik tanfolyamot s azt akadémivá fejleszteni kívánja örvendetes tudomásul vétetik s az akadémia tanterve a jövő évi egyetemes gyűlésre bekívántatik.

Az egyetemes törvényszék kiegészítettet. — A *Roth-Teleky* stipendialis bizottság jelentése szerint az ösztöndíjat 39 frtban állapítá meg; nagyérdemű tagjának *Zsivora György*-nek helyébe *Földvály Miklós*ban új tagot nyer. — *Tornyos Pál*, a váci siket-némák intézetének vallásánára beadja jelentését. — *Huanunk* a hallei magyar könyvtár „hungarica“-inak lajstromoztatását kéri.

Vallásoktatásunk érdekében az államsegély felemelése fog kérelmeztetni az országgyűléstől. — Az *anyakönyveknek* magyar nyelven való vezetése, minthogy a bányai kerület nem tárgyalván ez ügyet, véleményt nem adott, a jövő évi egyetemes gyűlésen fog végleg eldöntetni.

Okt. 10-én. — Az egyetemes gyűlés *jegyzőkönyveit* csak magyar nyelven fognak szerkesztetni és szétküldetni.

„*Superintendens*“-e vagy „*püspök*“? kimondott, hogy superintendenseink *magyar neve* ezentúl „*püspök*“ legyen.

A *zsinattartás* kérdése fel- és elmerült.

A *pozsonyi egyház* folyamodása, melylyel a megígért gyűjtés elrendelését kérelmezi, kedvezően intéztetik el.

Új „*egyetemes egyházi névtár*“ szerkesztésére *Haan Lajos* egyet. gyűlési jegyző felkératik.

Egyházkerületeink új területi beosztását ajánló indítvány a zsinati bizottságnak kiadatik.

Lelkészek és családtagjaik számára vasúti menetdíj leszállításaért a kormányhoz fölterjesztést ajánló indítvány elejtetik.

Végül *egyet. felügyelő úr* jelenlevő elnöktársának köszönetet mondva, a távollevőnek ugyanazt megküldve a gyűlést berekeszti, mire elnöktársa *főt. Karsay Sándor* úr által elmondott s a gyűlés által vizshangoztatott üdvkiválatok után a gyűlés szétoszlott.

A „*Luther-társaság*“-ról jövő számunkban.

Gyámintézeti gyűlés. A magyarh. e. e. e. gyámintézet 24-ik vándorgyűlését folyó év okt. 11- és 12-én tartotta Dunántúl, *Szombathelyen*, Vas megye székvárosában, nagy részvét mellett. Jelen volt ez alkalmából Szombathely és vidékének sok kitünősége valláskülönbség nélkül. Jelen volt a dunántúli kerület ikerelnöksége *Karsay Sándor* püspök, *Káldy Gyula* felügyelő. Jelen volt Vas vármegye fő- és alispánja *Radó Kálmán* és dr. *Reizig Ede*.

Képviselve voltak egyházunk hívei a hideg Kárpát aljától a messze elterülő alföldi rónaságig nevezetes számban. Legtöbb tagot azonban Dunántúl adott. Úgy jöttek, mint midőn az anyukas kiveri a maga gazdag raját, repkedve örömtől. — Ez volt az első eset 24 évi vándorlása után a gyámintézetnek, hogy elsőben szálta meg a béke fegyvereivel, az ige s szeretet gazdag áldásaival egyházaink egyik tekintélyes *leány-gyülekezetét*, mert eddig e kitüntetésben csak az anyagyülekezetek részesültek szíves meghívásra.

Az első nap délutánja, — a szíves fogadtatás után a pályaudvaron, melyet *Károlyi Antal* megyei főjegyző fényesen teljesített, — a gyámintézet előtanácskozmányának volt szánva, a mikor is a gyámintézet hatalmas törzskara (*Czékus püspök, Rupprecht Lajos, Sárkány Sámuel, Szteló János, Novák Sámuel, Gyurátz Ferencz, Zelenka Pál, Jakobi József*) megcsinálta a következő nap, nem csatatervét, hanem a békeligát, a melyen belül egyházunk legbiztosabban győzhet. — Ennek befejeztével „Sabaris“ falai közt ütöttek tábor s tartottak az út fáradalmi után kedélyes pihenőt, ismerkedve egymás közt az ismeretlenek, örömmel ölelkezve a régi jó ismerősök. Mikor pedig az öröm kezdett meg nem férni a maga csendes medrében, Dunántúl lángtól égő szónoka csengő hangot adott s szóvirágra szóvirágot szórva az érkezők lábai elé, hatalmasan üdvözölte a messze vidékről jötteket. Többen válaszoltak az érkezetek közül e búbajos estén a szónok „*Isten hozott*“ meleg köszöntésére. Csak a késő esti órák vetettek véget e szép ismerkedési estélynek.

Másnap reggel 9 órakor az egyház kis imaterme akarta magába fogadni az ünnepre felgyült közel és távoli fényes közönséget. De nem volt rá képes. Udvara is ez alkalomra szentegyházul szolgált. Az 541. ének 3 első versének ünnepien elhangzó akkordjai után a helybeli lelkész, *Kiss János* végezte az oltári liturgiát. Ugyanazon ének többi verseinek elzengése alatt *Zábrák Dénes*, soproni lelkész, lépett a szószék gyanánt is szolgáló oltári emelvényre, és hiterős, lélekben gazdag, szónoki pompával előadott egyházi beszéddel gyönyörködtetett, emelt, épített, különösen a gyámintézetnek tagokat hódított. Hogy az egyházi beszéd utolsó meleg szavai is elcsengtek a szónok megkent ajkáról, felzendült a protestánsok győzdelmi éneke a közönség ajakán: *Erős várunk nekünk az Isten!* Messze lengő hangjai alatt vonulni kezdett kifelé a nagy közönség, hogy áldozzék az Úrnak jó illatú áldozattal a szegények fölsegélyezésére *offertorium* alakjában.

Az istentiszteletet követő közgyűlés Vas megye fényes közigazgatási tanácsstermében tartott meg. Mind rendesen, úgy ez alkalommal is *Czékus* főpap imádkozott és a megnyitó beszédet tartotta. Utána a titkár a gyámintézetéről, mint sáfár megnyerően referált. Őt követték az egyes kerületeiknek fényes jelentései; a gyűjtött segély kiosztása kerületenkint stb. Hogy hol és mennyit gyűjtöttek jótékony célra, nem részletezem. Hogy honnan, kik kérelmeztek, a szíves olvasót nem fárasztom. Sokat tettek, adtak, többet a tavalinál. De híjába, sok még az aratásra váró gabona, kérni kell az aratás Urát, hogy küldje ki a maga aratóit, nehogy semmi el ne veszzen, de kévébe kössék az egyes gabonaszállakat is, és azt csűrbe takarják.

A hol így szellemiakkal bőven táplálkozánk, rövid

idő múlva zöld asztal helyett hófehér asztalokra akadánk. *Radó* főispán étkező vendégeiül.

A 3. fogásnál a toasztok árja bőven megindult, úgy-úgy, *Zelenka* főnnhangon kezdett gondolkodni: sokat érne, ha az, ki előbb akar szólni, letenné a garast. De mégis „zollfrei“ maradt ez alkalomra a beszéd.

Hogy így minő érzéssel mentek szét a vándorapostolok, mondanom sem kellene, ha egy factum nem ösztönözne a kiáltó szerepét felöltetni. És az abból áll: A' *revoir 1885. B.-Csaba, 1866. a' revoir A.-Kubin* — találkozunk! Ez volt a bucsúzás, az ölelkezés, a kézszerítés, az Isten hozzád! utolsó merénylete. *Bognár Endre.*

Gömör. *Október elején.* Azon reményben, hogy érdekelni fogják e lapok tisztelt olvasóit a gömöri esperesség ügyei is, óhajtok múlt hó 25-kén *Süvetén* tartott papi értekezletünk lefolyásáról egyetmást közölni.

Tizenhatan voltunk összesen lelkészek, kik az említett napon — miután az Úr vacsorájával éltünk volna — részt vettünk, előbb a magyar nyelven végzett ünnepélyes isteni tiszteleten, majd pedig magán az értekezleten, hol elnökünk *id. Bartholomaeidesz László* főesperes megnyitó beszédében azon örömeinek adott kifejezést, hogy főpásztorunkat főtiszt. *Czékus István* superintendens urat körünkben ismét üdvözölheti. A főpásztor évről évre tud magának, sokoldalú elfoglaltsága daczára, annyi időt venni, hogy értekezleteinken megjelenhessen, megjelenésével bizonyítja azt, hogy aki akar, az az értekezleten rendszerint meg is jelenhet. — Ezután barátságos bírálat tárgyává tétetett az Úr vacsorájánál és az isten tisztelet alkalmával fellépett testvéreink eljárása. Előismerést és köszönetet nyertek.

Figyelemmel és érdeklődéssel hallgattuk *Hoznek János* ki-merítő s kedvező bírálatát *Terray Gyula* által múlt évben „egy számüzött népiskolai olvasókönyv“ czim alatt benyújtott munkájára. Maga a mű sokkal terjedelmesebb, sem- hogy az értekezletben felolvastathatott volna, de a jelen volt szerző által — ki a számüzött olvasókönyv alatt a bibliát érti — az értekezés vezérelve és gondolatmenete röviden elmondván — mindnyájunk óhajta lett: vajha sikerülne az alakulandó Luther-társaságnak nemsokára oly olvasókönyvet kiadni, mely a számüzöttet helyettesíthetné. A munka a jegyzőkönyvhez mellékelve a tagok közt köröztetni fog. — Az értekezleti és a papi magtári számadások megvizsgálása után, a gyakorlati életbe vágó egyes kérdések kerültek szőnyegre. Egyenértéki adó, anyakönyvi kivonatok hivatalból való kiállítására s más hasonlókról folyt eszmecserek is bizonyosságai annak, hogy mi is élünk s mozgunk tehetségünk szerint.

Délután kettő felé járt már az idő, midőn értekezletünk véget ért, természetes, hogy az ezután következő gazdag és dús ebédnél nem hiányozhattak a felköszöntők sem, éltettük a főpásztort, elnöklő esperesünket, házi gazdáinkat kedves nejjével *Terray Gyulát* és másokat. mindnyáján azon kívánsággal válltunk el: vajha jövő évre *Köröben* viszontlátnánk egymást. *I/j. B. L.*

K Ü L F Ö L D.

Németország. — *A fuldai püspök* kerületének több helységében iskolákat szándékozik alapítani, melyekben a fiúk

nagyobb költség nélkül szülei és egy lelkészi tanító felügyelete alatt a gymnasium felsőbb osztályaira képesíttessenek. Ezen intézetek célja volna a lelkészi pályára való hivatást ébreszteni és fejleszteni. Már az ősszel két ilyen iskola alapítása tervezetik.

Svájcz. — Az *irgalmas nővérek intézete Ingenbohlban* a schwyczi cantonban, bizonság arra, mennyire szaporodnak és erősödnek a női szerzetek. 1856-ban Theodosius csuklyásbarát hat nővérrel alapította meg az intézetet és most 1300 nővér tartozik az anyaházhoz, kik 306 intézetben (ezek közt Svájcban van 172) egy egyetemes főnöknő vezetése alatt fejtik ki tevékenységüket. Az intézetek nagyobb részt kór-, szegény- és árvaházak, ezekhez járul még egy siketnéma-intézet a freiburgi cantonban. Az ingenbohli anyaházzal leány-nevelőintézet van összekötve. Korosabb özvegyek és elhagyott korosabb leányok számára szintén menhely tervezetik. Egy más intézet — sz. kereszthez címzett fiókház Chamban a czugi cantonban — különösen a háztartásba akarja növendékeit bevezetni. Így minden mutatkozó szükségletnek akarnak eleget tenni. —

A waadti cantonban hosszasan tárgyalták azon kérdést, hogy a nőknek húsz éven túl megadandó-e lelkész választásoknál a tetteles részvét joga. Az indítvány végre 129 szavazattal 53 ellen elvetetett. —

Franciaország. — Fallières oktatásügyminiszter három körlevelet intézett az alsóbb hatóságokhoz. Az első oly gyermekek megvizsgálására vonatkozik, kik házi oktatásban részesülnek. A miniszter ajánlja a hatóságoknak, hogy a törvény szigorú megtartása felett őrködjének és hogy a családok szabadsága az iskolák és taneszközök választásában sértetlenül maradjon. Nem arra ügyelendő, milyen eszméket és nézeteket sajátítanak el a gyermekek, hanem hogy az iskolai ismeretek előirt összegének birtokába jussanak. Ezen határon túl nem terjednek a vizsgálók jogai. — A második körlevél felszólítja a praefectusokat, hogy készítsék el oly tanítók és tanítónők jegyzékét, kik még nincsenek képesítve és gondoskodjanak e baj orvoslásáról. Azon mentegetés, hogy az okleveles tanítók és tanítónőkben hiány volna, nem áll, mert ha egyes tartományokban ilyen hiány érezhető, más tartományok felesleget mutatnak fel. — A harmadik körlevél azon panaszszal foglalkozik, mely az iskolagyermek tultelhetetése tekintetében több oldalról emeltetik. A miniszter elrendeli, hogy az u. n. „csütörtöki osztályok“, melyek a gyengébbek számára berendezettek, megszüntessenek; hogy továbbá az alsóbb fokokon a heti tanórák száma a huszat túl ne haladja, és hogy a tanítók szigorúan az előirt időviszonyokhoz alkalmazkodjanak, nehogy a tanítás kezdetén túlságos terjedelmese legyenek, míg végén túlságos megszorításra kénytelenítenek. —

V E G Y E S E K.

— **Sürgős kérelem.** A negyedik évnegyed kezdetével tisztelettel kérjük e lapok olvasóit: sziveskedjenek a hátrálékosok tartozásait lefizetni s mindnyájan a vállalatot szellemi és anyagi támogatásukban részesíteni.

Uj megrendelést vagy előfizetést szivesen fogadunk s a kifejezett kívánságnak készséggel megfelelni, kedves kötelességünknek tartjuk.

— **Ő Felsege a király a vanyolai evang. egyházközségnek** temploma felépítésére száz forintnyi segílyt méltóztatott magánpénztárából adományoztatni.

— **Az eperjesi ág. hitv. ev. theológiai akadémián** az 1884/5. tanév téli szemeszterében következő előadások tartanak: *Tillisch János* dékán-tanár előadja az ó szövetségi theológiát hetenkénti 3 órában a 3. és 4. évfolyamban, magyarázza Mózes II. könyvét 3 órában a 2., 3. és 4. évfolyamban; előad ujkori egyháztörténetet 4 órában az 1. és 2. évfolyamban, héber nyelvtant 2 órában ugyancsak az első évfolyamban és végül bölcsészettörténetet 4 órában, ugyancsak az első évfolyamban. Utóbbi tárgyat hallgatják az első éves joghallgatók is. — *Hörk József* collegiumi igazgató-tanár előad neveléstant 4 órában az 1. évfolyamban, vezeti a homiletikai és liturgikai szemináriumot s tanít gyakorlati írásmagyarázatot mind a 4 évfolyamban. Az egyházjogot heti 4 órában tanítja a 3. és 4. évfolyamban. Ezen tárgyat hallgatják az államtudományi szakon levő joghallgatók is. *Mayer Endre* olvassa a synoptikusokat hetenkénti 4 s a hermeneutikát 1 órában mind a 4 évfolyamban; előadja Jézus történetét (életét) 4 órában a 3. és 4., az új testamentum bevezetést 4 órában a 2. és a biblia cseh nyelvet mind a 4 évfolyamban. — *Dr. Szlavik Mátvás*, a rendszeres theológia tanára előad symbolikát és újabb dogmatörténetet hetenkénti 3, 4 órában a 3. és 4. évfolyamban; tanítja a theologiai encyclopédiát 4 órában az 1. és 2. évfolyamban s végül magyarázza az ágostai hitvallást 1 órában mind a 4 évfolyamban. Vivat, floreat, crescat academia! — *Eperjes*, 1884. okt. 13-án. *Sz. M.*

— **Főtiszt. Szász Károly** úr a dunamelléki evang. reform. egyházkerület püspöke f. é. október 12-én, vasárnap igtattatott be pesti reform. lelkészi hivatalába. — Mint várható volt, nagy és fényes közönség vett részt az ünnepélyen. Az igtató *Siposs Pál* pestmegyei esperes rámutatott a fényes gyülekezetre, templomára, tanintézeteire, a nemzeti-ség ügyére, a szegényekre és árvákra, kiket az új lelkész gondjába ajánlott. Ezután a *beigtató* mondta beköszöntő beszédét, melyben Krisztus istenségét, azt a Krisztust: kiben *Isten jelent meg a testben* hirdette, (a Krisztus istensége csodájának legfőbb bizonyítékát abban találva, hogy bűn-nélküli volt) mint imádásunk tárgyát; de hirdette Krisztust a *megfeszítettet* mint követendő példányképünket, ki a mi bűneinkért halt meg. — Ezt a Krisztust akarja hirdetni a kisdedek keresztségénél, a házaspárok szent fogadalmi előtt, a betegek ágyainál. (*Gyümölcsében áldott legyen minden szava, minden tette. Szerk.*)

— **Alakítsunk Kálvin-társulatot!** *Gonda Béla* ily cím alatt nyílt levelet intéz *Szász Károly* úrhoz a „Nemzet“ 760. számában. — A szükség érzete és egyháza s kivált a hívó nép iránt érzett bő szeretet nyilvánul minden szavában. Indító okai ugyanazok, melyek nálunk is a Luther-társaság megalakításánál működtek. — Jól van ez így! mozogjunk itt is, ott is Krisztus országának s népünknek érdekében, — különböző, de rokon téren egy cél felé törve. — Istennek áldó kegyelme velök és velünk!

P á l y á z a t.

A felső-nánai (Tolnam. u. p. Zomba) ág. hitv. népiskola három alsó osztályához egy képesített, német nyelvet értő, ev. vallású segédtanító kerestetik. Fizetése 260 frt, tandíj, kötelezett újévi ajándék tanítványaitól, külön szobu fűtéssel.

Pályázni kívánók alulirotnál november 9-ig jelentkezzenek.

Wagner János, ev. lelkész.